

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕЛЕКТРОННОЇ ЖУРНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ OPEN JOURNAL SYSTEMS

Л.А. Лупаренко

Інститут інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України, м. Київ

Світова практика роботи наукових та дослідницьких співтовариств, університетських підрозділів, бібліотек, окремих дослідників та викладачів засвідчує, що надання відкритого доступу до результатів наукових досліджень в електронному вигляді через мережу Інтернет може бути простим та економічним способом домогтися розповсюдження певного матеріалу до потрібної цільової аудиторії.

Аналіз стану наявних в Україні засобів електронної публікації свідчить про недостатній рівень впровадження нових, прогресивних технологій організації наукового інформаційного обміну, особливо в освітній сфері. Веб-сайти більшості електронних фахових видань не містять повного набору інструментів для підготовки матеріалів до друку – видавничий процес реалізується переважно шляхом використання електронної пошти і публікації вже готових статей на сайті. В окремих випадках вітчизняні наукові установи, на базі яких випускаються наукові фахові видання, використовують *електронні журнальні системи відкритого доступу* – системи вільно поширюваного програмного забезпечення, що забезпечують організацію та управління повним циклом видавничого процесу від завантаження рукопису на сайт, рецензування, літературного редагування до його публікації, збереження, поширення та індексації [1]. Прикладом використання таких систем в Україні є наукове фахове видання «Інформаційні технології та засоби навчання» (<http://journal.iitta.gov.ua>), що функціонує на базі електронної журнальної системи Open Journal Systems.

Open Journal Systems (OJS) (http://pkp.sfu.ca/ojs_download) є системою управління та видавництва наукових журналів, що розроблена в рамках проекту Public Knowledge Project з метою розширення і поліпшення доступу до результатів наукових досліджень [2].

OJS – це надійне відкрите стандартизоване програмне забезпечення, що створене з метою надання електронним науковим виданням відкритого доступу, і як наслідок збільшення їх читацької аудиторії в світовому масштабі.

Основними критеріями добору даного програмного забезпечення для підтримки функціонування електронного фахового видання Інституту інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України було обрано: його *відкритість*, *функціональність* та *придатність до використання цього ПЗ в наукових установах та навчальних закладах*.

Вихідні дані та відомості щодо технічної підтримки даного проекту:

- поточна версія системи: *OJS 2.3.3*;
- адреса домашньої сторінки проекту: http://pkp.sfu.ca/ojs_download;
- розробник: *Public Knowledge Project*: Університет Британської Колумбії та Університет Саймона Фрайзера;
- рік заснування проекту: *2002*;
- тип відкритої ліцензії: *GNU General Public License v2*.

Даний проект регулярно оновлюється та активно підтримується розробниками і користувачами. Детальна документація для користувачів і розробників доступна на сайті: http://pkp.sfu.ca/ojs_documentation. Станом на грудень 2011 року кількість електронних видань, що функціонують на базі OJS, складає близько 11500 [3].

Технічні вимоги та обслуговування:

- вимоги до операційної системи: *Linux, BSD, Solaris, Mac OS X, Windows*;
- первинна мова програмування: *PHP*;
- вимоги до серверу бази даних: *MySQL, PostgreSQL*;
- інші програмні вимоги: *Apache 1.3.2x, 2.0.4x та пізніші версії, або Microsoft IIS 6*.

Необхідними знаннями та уміннями для інсталяції та підтримки даного програмного забезпечення є адміністрування веб-серверу на базовому рівні. Інсталяція системи виконується в графічному режимі, через веб-інтерфейс.

Функціональні особливості системи:

- підтримка декількох дискретних журналів;
- дев'ять адміністративних ролей: *Менеджер журналу, Головний редактор, Редактор розділу, Редактор макету, Технічний редактор, Коректор, Рецензент, Автор та Читач*;
- можливість завантаження в систему матеріалів особисто автором;
- редакційний процес конфігурується відповідно до конкретного типу публікації;
- передбачено e-mail інформування авторів, редакторів, рецензентів на кожному етапі редакційно-видавничого процесу ;
- можливість налаштування зовнішнього вигляду кожного журналу та наявність таблиць стилів;
- можливість локалізації інтерфейсу різними мовами, в тому числі українською.

Доступ, підтримувані формати та інструменти електронної комерції.

В системі Open Journal Systems передбачено підключення різноманітних функціональних плагінів, можливість формування списку джерел (реферативної інформації) та підтримку протоколу RSS; наявні повнотекстовий пошук, сервіси підписки, інструменти електронної комерції, контекстна довідка та технічна підтримка. Механізм ідентифікації користувачів здійснюється через логін і пароль. Підтримуються документи різних форматів, таких як *XML, HTML, LaTeX, MSWord, PDF, PS, JPEG, GIF, PNG, MP3*.

На основі аналізу спеціалізованої літератури, сайтів розробників та практичного досвіду використання даної системи можна зробити висновок, що OJS може бути рекомендована як найбільш доцільна для використання вітчизняними науковими установами та навчальними закладами в процесі випуску рецензованих електронних науково-освітніх видань.

Список використаних джерел

1. Лупаренко Л. А. Використання електронних журнальних систем відкритого доступу для випуску науково-освітніх видань: порівняльний аналіз програмного забезпечення [Електронний ресурс] / Лупаренко Л.А. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2011. – Вип. 5(25). – Режим доступу до журн. : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/573/449>.
2. PKP Public Knowledge Project Open Journal Systems [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pkp.sfu.ca/?q=ojs>.
3. PKP Public Knowledge Project A Sample of Journals Using Open Journal Systems [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pkp.sfu.ca/ojs-journals>.